

Praha, 9. 6. 2015

VYJÁDRĚNÍ ŽALOVANÉ K PODÁNÍ ŽALOBCE ZE DNE 2. 10. 2014

Žalovaná souhlasí s tím, že výraz „obchodní styk“ je do určité míry neurčitý právní pojem. Žalovaná však nesouhlasí s názorem žalobce a soudu prvního stupně, že do tohoto pojmu má být zahrnut rovněž předmětný předvolební spot žalované.

V souvislosti s rozsudkem SDEU Verein Radetzky – Orden, na který žalobce odkazuje, je třeba upozornit na důležitou okolnost, kterou žalobce ve svém vyjádření pominul. Ochranné známky vlastněné neziskovou organizací byly v daném případě zapsány pro údržbářské služby, kulturní činnosti a sociální služby (bod 8 rozsudku). Tyto činnosti nemusí být běžně chápány jako obchodní styk, zejména když nejsou vykonávány se záměrem dosáhnout zisku. Protože však pro tyto činnosti lze zapsat ochrannou známku, lze dovodit, že z hlediska práva ochranných známek se o obchodní styk může jednat, byť neziskový. To však neplatí pro politickou činnost, pro kterou ochrannou známku vůbec zapsat nelze. Tedy již jen z okruhu činností, pro které lze zapsat ochrannou známku, lze dovodit, že politická činnost není obchodní styk ve smyslu práva ochranných známek.

Rozhodnutí Arsenal, na které žalobce rovněž poukazuje, se týkalo prodeje suvenýrů, šlo tedy nepochybně o obchodní styk. Závěry tohoto rozsudku nejsou proto pro náš případ použitelné. Pokud jde o čistě deskriptivní (popisný) účel užití označení, z rozsudku Arsenal podle názoru žalované nevyplývá, že by mělo jít o jediný dovolený účel užití.

Pro náš spor je významné stanovisko generálního advokáta k případu Arsenal, v němž je obsažen výklad pojmu „obchodní styk“ (course of trade). Výklad generálního advokáta citujeme doslova, v originálním znění:

61. The law on trade marks has latterly been under strong pressure to include, as part of the concept of signs capable of constituting that kind of industrial property, not only those which may be perceived with the eyes, but also those which may be perceived through the other senses, such as smell or hearing. This possible extension of the catalogue of signs capable of constituting a trade mark must be accompanied by a precise delimitation of the rights which their ownership confers on their proprietor. It would be absurd, even grotesque, to claim that, just because someone has registered the colour turquoise as a trade mark, plastic artists should henceforth refrain from using that pigment in their works.

62. That assertion, which, I am certain, no one would dispute, enables me to

clarify the concept of 'course of trade'. The use which the proprietor of the trade mark may prevent is not any that might constitute a material advantage for the user, or even a use which is capable of being expressed in economic terms, but only, as expressed more precisely in all the language versions other than the Spanish, use which occurs in the world of business, in trade, the subject of which is, precisely, the distribution of goods and services in the market. In short, use in trade.

63. It would appear that equally legitimate is the private use that someone might make of the mark BMW on a key ring, from which he gains no material advantage other than the convenience of having the keys that he habitually uses on one holder, as is the use which, in the 1960s, Andy Warhol made of the Campbell brand of soup in several of his paintings, from which, obviously, he obtained an economic benefit. A radical conception of the scope of the rights of the proprietor of the trade mark could have deprived contemporary art of some eminently expressive pictures, an important manifestation of 'pop art'. Other non-trade uses, such as those for educational purposes, also fall outside the scope of the protection afforded to the proprietor.

64. Thus, the proprietor of a trade mark is not in a position to object to the use by third parties of the symbol or indication which he has made his property where it is one of the signs that cannot constitute a trade mark or, if it is a trade mark, where the use made of it by others is not intended for commercial purposes.

Klíčové jsou body 62 a 64 stanoviska generálního advokáta, ke kterým přidáváme neoficiální překlad:

62. Toto tvrzení, které by jistě nikdo nerozporoval, mi dovoluje objasnit pojem „obchodní styk“. Užití, jemuž vlastník ochranné známky může bránit, není každé takové, které by mohlo přinést podstatnou výhodu uživateli, nebo které je možné vyjádřit v ekonomických pojmech, ale pouze, jak je přesněji vyjádřeno ve všech jazykových verzích kromě španělštiny, užití ve světě byznysu, v obchodu, jehož předmětem je právě distribuce zboží a služeb na trhu. Krátce, užití v obchodu.

64. Tedy, vlastník ochranné známky není oprávněn nic namítat proti užití třetími osobami označení, které si přivlastnil, pokud jde o označení, které nemůže být ochrannou známkou nebo, v případě ochranné známky, pokud nejde o užití pro komerční účely.

Ve světle tohoto výkladu generálního advokáta je podle názoru žalované nepochybné, že užití označení v předvolebním spotu politické strany není užitím v obchodním styku. Žalovaná, na rozdíl od podnikatelů, obchodních společností, ale i neziskových organizací nevyrábí ani neprodává žádné zboží, ani neposkytuje žádné služby. Smyslem existence žalované je sloužit občanům k jejich účasti na politickém životě společnosti (zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, § 1 odst. 1). Ochranné známky ODS a ČSSD, na které žalobce poukazuje, jsou zapsány pro jiné než politické činnosti (pro ně by ani zapsány být nemohly). Z existence těchto známek tedy není možné dovozovat, jak to činí žalobce, že předvolební kampaň nemá z pohledu práva ochranných známek žádná relevantní specifika a spadá pod obchodní styk.

Žalovaná netvrdí, že „politické strany nejsou povinny respektovat práva k ochranným známkám třetích osob“ (viz vyjádření žalobce, s. 7). Žalovaná tvrdí, že ona sama ve zde řešeném případě, s přihlédnutím ke všem okolnostem, užila označení podobné ochranné známce žalobce způsobem, který právní řád dovoluje. Pokud jde o jiné politické strany, nepovažuje žalovaná hypotetické scénáře o masovém užívání ochranných známek z jejich strany za relevantní. Skutečností je, že žádná z ostatních politických stran, na rozdíl od žalované, nebyla založena za účelem prosazování reformy práv k duševnímu vlastnictví. Z tohoto kontextu by bylo nutno vycházet při právním posuzování takových případů.

Právní relevance kontextu, v němž byl projev žalované učiněn, vyplývá z judikatury Evropského soudu pro lidská práva v oblasti svobody projevu. Žalovaná poukazuje např. na rozsudek ESLP ve věci PETA Deutschland v. Německo, ze dne 8. 11. 2012, stížnost č. 43481/09, bod 49. Soud zde uvedl, cit.:

49. The Court considers that the facts of this case cannot be detached from the historical and social context in which the expression of opinion takes place ...

Neoficiální překlad:

49. Soud bere v úvahu, že skutkové okolnosti tohoto případu nemohou být odděleny od historického a společenského kontextu, ve kterém je názor vyjadřován.

Žalovaná má za to, že relevantním kontextem zveřejněného spotu je specifická povaha žalované, projevující se v jejím samotném názvu, stanovách, politickém programu i ve volební kampaních. Výraz „pirátská“ v názvu strany nepochybně navozuje u veřejnosti představu alternativního pohledu na ochranu duševního vlastnictví. Veřejnost tedy chápe, že figurky použité ve spotu této strany nemají navodit dojem podpory ze strany žalobce, ale naopak mají upozornit na to, že ani velmi známá označení nejsou zcela absolutně vyloučena z užití třetími osobami bez souhlasu vlastníka. Předmětný spot je právě příkladem dovoleného užití.

K tomu, aby byl předmětný projev chráněn ustanovením čl. 10 Evropské úmluvy o lidských právech, postačuje, aby se ochrana vztahovala na jeden z několika možných výkladů učiněného projevu. Je to logické, protože žádný tvůrce nemůže garantovat, že jeho dílo bude pochopeno všemi diváky stejně. Tento závěr je potvrzen např. v rozsudku ESLP ve věci Hoffer a Annen v. Německo, ze dne 23. 1. 2011, stížnosti č. 397/07 a 2322/07, bod 47, ve kterém je uvedeno:

47. The Court further notes that the Federal Constitutional Court acknowledged the fact that the applicants' statements could be interpreted in different ways, but considered that all possible interpretations amounted to a very serious violation of the physician's personality rights.

Neoficiální překlad:

47. Soud nepřehlédl, že Spolkový ústavní soud uznal skutečnost, že výroky stěžovatelů bylo možné vykládat různými způsoby, ale usoudil, že všechny možné výklady představovaly velmi závažné porušení lékařových osobnostních práv.

Výklad předmětného spotu, který zastává žalovaná, sice nemusí být jediným možným, ale je zcela jistě výkladem, který ve výše uvedeném kontextu dává smysl. Alternativní výklad, zastávaný žalobcem a soudem prvního stupně, totiž že použité

postavičky pouze a toliko parazitují na ochranných známkách žalobce bez jakéhokoliv politického sdělení, je sice také možný, ale v daném kontextu nelogický a tedy pro posouzení případu méně významný.

Pokud jde o námitku žalobce, že „nelze očekávat a spoléhat se na to, že by si divák spotu aktivně sám zjišťoval další údaje nebo informace za účelem vyloučení možnosti asociace mezi účastníky“ (vyjádření žalobce, s. 9), žalovaná má za to, že v situaci, kdy právo k ochranné známce jednoho naráží na svobodu projevu druhého, není možné zvýhodňovat majitele ochranné známky tím, že relevantní by měl být pouze první dojem, který projev u diváka vyvolá. Politické a zejména umělecké projevy mají mnohdy nejen první plán, ale i druhý plán, který nemusí být každému na první pohled a bez bližších informací zřejmý. Jak již žalovaná v průběhu řízení zdůraznila, předmětný spot obsahoval odkaz na internetové stránky www.pirati.cz, s jejichž pomocí by pravý význam spotu, včetně druhého plánu, mohl rozpoznat i ten, komu se to nepodařilo ze spotu samotného. Největší síla umění, bez ohledu na technické provedení konkrétního díla, spočívá častěji ve druhém plánu než v plánu prvním. Jestliže umělecky ztvárněný politický projev požívá zvláštní, zesílené ochrany, pak tato ochrana by měla být dána projevu jako celku, nikoliv pouze jeho prvnímu plánu. Není v souladu s ústavním pořádkem požadovat, aby každé užití cizího označení v uměleckém díle bylo nutné opatřit „polopatickým“ a zcela prvoplánovým vysvětlením toho, co přesně autor projevu užitím předmětného označení zamýšlel. Takové vysvětlení by navíc podle názoru žalobce zřejmě muselo být obsaženo přímo v uměleckém díle (u filmu po celou jeho délku) a nesmělo by být od něj oddělitelné, aby všechny plány díla musel nutně a ihned pochopit každý, kdo dílo byť jen na okamžik spatří. Zřejmě jen za těchto podmínek by podle žalobce bylo možné dovolat se zesílené ochrany politického a uměleckého projevu. Takový výklad je podle názoru žalované nesprávný, neboť vychyluje právem vyžadovanou rovnováhu zájmů příliš ve prospěch vlastníka označení.

Uvedený názor žalované je rovněž potvrzen judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Žalovaná poukazuje např. na rozsudek velkého senátu ESLP ve věci *Mouvement raëlien suisse v. Švýcarsko*, ze dne 13. 7. 2012, stížnost č. 16354/06, bod 69, ze kterého cituje:

69. The Court reiterates its general principle that the impugned interference has to be examined in the light of the case as a whole in order to determine whether it is “proportionate to the legitimate aim pursued” and whether the reasons given by the national authorities to justify it appear “relevant and sufficient” ... It observes that the impugned poster clearly had the aim of attracting people's attention to the website: the address of that site was given in bold type above the slogan “The Message from Extraterrestrials”. It would thus be illogical for the Court to look solely at the poster itself; it is necessary for it, like the domestic courts, to examine the content of the website in question.

Neoficiální překlad:

69. Soud opakuje svoji obecnou zásadu, že napadený zásah [do svobody projevu] musí být zkoumán ve světle případu v jeho celku, aby mohlo být určeno, zda je „přiměřený sledovanému legitimnímu cíli“ a zda odůvodnění poskytnuté národními orgány k jeho ospravedlnění se jeví být „relevantní a dostatečné“ ... [Soud] si všiml, že napadený plakát měl jasně za cíl přitáhnout pozornost lidí k webové stránce ... Bylo by proto nelogické, aby se Soud

zabýval pouze samotným plakátem; je nutné, aby Soud, stejně jako vnitrostátní soudy, zkoumal obsah předmětné webové stránky.

Žalovaná v řízení opakovaně upozorňovala na to, že politické a umělecké projevy požívají zvláštní ochrany, silnější než projevy jiné. V této souvislosti lze odkázat např. na rozsudek ESLP ve věci Castells v. Španělsko, ze dne 23. 4. 1992, stížnost č. 11798/85, bod 42, ze kterého citujeme:

42. While freedom of expression is important for everybody, it is especially so for an elected representative of the people. He represents his electorate, draws attention to their preoccupations and defends their interests. Accordingly, interferences with the freedom of expression of an opposition member of parliament, like the applicant, call for the closest scrutiny on the part of the Court.

Neoficiální překlad:

42. Jakkoliv je svoboda projevu důležitá pro každého, obzvláště je důležitá pro voleného zástupce lidu. On reprezentuje své voliče, přitahuje pozornost k jejich starostem a hájí jejich zájmy. Proto, zásahy do svobody projevu opozičního člena parlamentu, jakým je stěžovatel, vyžadují nejpečlivější přezkoumání ze strany Soudu.

Předmětný spot nepochybně přitáhl pozornost veřejnosti k problematice duševního vlastnictví, která je jádrem politického programu žalované. Svědčí o tom mimo jiné diskuse na internetu, které se objevily ještě předtím, než začal tento soudní spor (viz např. diskuse čtenářů portálu Lupa.cz k článku „Čeští Piráti vs. Lego? Je Lego panáček ve volebním spotu protiprávní?“ ze září 2012: „*V jednom baru v Praze na Letný je na zdi nápis: MY EGO IS LEGO až tam přijde zástupce Lega, tak určitě bude chtít přinutit majitele baru, aby to zamaloval. To je svět, ve kterém právě Piráti žít nechtějí a proti kterému rebelují.*“).¹ Již jen z tohoto důvodu je nutné spot považovat za politický projev, nadto umělecky ztvárněný. Jak vyplývá z citovaného rozsudku ESLP, zásah do takového projevu vyžaduje „nejpečlivější přezkoumání ze strany soudu“, a to samozřejmě i soudu národního.

Česká pirátská strana

¹ Dostupné na <http://www.lupa.cz/clanky/cesti-pirati-vs-lego-je-lego-panacek-ve-volebnim-spotu-protipravni/nazory/>.